

Med Kamera och koffert

Redaktörerna bakom boken *Med kamera och koffert*¹ har gjort ett digert arbete med att ur Svenska litteratursällskapets arkiv välja ut 160 resefotografier som presenteras i denna estetiskt tilltalande bok. Alla fotografier är tagna av amatörfotografer under utlandsresor och ingår i enskilda arkivsamlingar eller i ett person- eller släktarkiv. Tidsmässigt täcker fotografierna en period från 1890-talets mitt till mitten av 1960-talet – en tidsperiod präglad av stor samhällelig förändring, vilket också märks i fotografierna. Boken vill dock inte endast visa upp fotografierna utan också berätta historierna bakom människorna som tagit dem. I förordet framhåller Kristina Linnovaara att det varit viktigt att till fotona kunna koppla arkivmaterial som brev, dagböcker och anteckningar som anknyter till och berättar om de resor som avbildats.

Boken inleds med ett kapitel skrivet av Laura Hollsten och Maria Åsvik där författarna beskriver resandets historia och vilka motiv som legat bakom tidigt resande, som hälsa, inspiration och rekreation samt världshandel och kolonialvaror. De beskriver också resandefotografiets historia och hur den tekniska utvecklingen påverkat möjligheterna till att dokumentera sin resa och sprida bilderna genom till exempel reseskildringar. Detta inledande kapitel är den längsta sammanhållna texten i hela boken, och då är det inte så långt utan upptar sidorna 8–14. Den begränsade textmängden tillåter inga längre beskrivningar eller djupare analyser av resande eller resandefotografi men ger en kort introduktion till de förutsättningar som gällt för de resenärer läsaren får stifta bekantskap med genom resten av boken.

1 *Med Kamera och koffert. Resefotografier före massturismen*. Red. Sanna Jylhä & Marika Rosenström. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland 2021. 177 s.

Efter den introducerande texten ligger fokus på fotografierna. Uppdelat i åtta kapitel, där varje kapitel ägnas åt en person eller ett rese-sällskap på en specifik resa, får läsaren följa med till en rad platser runt världen. Varje kapitelstitel skvallrar om vem vi får följa, som till exempel *Plantageägare på rundresa – Ida och Harald Furuhielm på Java* eller *Skogshuggarliv "Over There" – Edvin Eklund i Kanada*. Varje kapitel inleds med en kortare text som berättar lite om personen/personerna vi får följa samt varför de gett sig ut på den resa som bilderna är tagna under. Texten berättar också om resenärens intresse för fotografering och i vissa fall vilken typ av kamera personen använt. Efter varje kapitelstext följer ett antal uppslag som visar fotografierna ackompanjerade av beskrivande bildtexter samt citerade utdrag från dagböcker och brev som skrivits av resenärerna under resan. Kombinationen av varje kapitelstext, fotografierna, bildtexterna och citaten är verkligen lyckad och denna boks stora behållning. Människorna på bilderna stiger fram som riktiga personer av kött och blod och alla har en intressant historia att berätta, inte bara om sig själva utan även om sin egen samtid. Som läsare erbjuds du att kika in på vimlet på Kejsargatan i Peking 1914, stå vid sidan av vägen när Hitler besöker Hamburg den 14 februari 1939, besöka en skidbacke i Iran under tidigt 1960-tal och närvara när besättningen på segelfartyget Viking får begrava en kamrat i Sydatlanten 1947.

Efter att ha läst och tittat mig igenom bokens 178 sidor känner jag att jag fått en inblick i samhällsliv och vardagsliv på platser som jag inte ens visste fanns, och som i många fall inte ens finns kvar i den form som avbildas i bokens fotografier då länder och samhällen har förändrats sedan dess. Så här i post-pandemi är denna bok ett utmärkt sätt att upptäcka nya platser, om än i förgångens tid, utan att behöva korsa några landsgränser. Fotomaterialet ger också en bra introduktion till vilka typer av bildmaterial som finns att tillgå i SLS digra arkiv och kan kanske öppna upp för nya forskningsidéer eller öppna ögonen på icke-akademiker för vilka skatter ett arkiv kan besitta.

Malin Stengård